

AHMED HİKMET MÜFTÜOĞLU'NUN MEMURİYET HAYATINA DAİR EK BİLGİLER

Adnan AKGÜN*

Ahmed Hikmet Müftüoğlu'nun Budapeşte'ye başkonsolos tayin oluncaya kadarki memuriyet hayatına dair bilgiler Sicill-i Ahvâl Defteri'ne dayanılarak daha önceki çalışmamızda yer almıştı.¹ Burada hem bu bilgileri destekleyen, hem de Budapeşte'ye atandığı tarihten itibaren aldığı görevlerle ilgili yeni belgeler bulunmaktadır. Ayrıca görevi süresince karşılaştığı çeşitli meselelere ve bulduğu çözüm çarelerine işaret edilmiştir. Bütün belgelerde onun görevine bağlılığının ve devletinin menfaatlerine dair hassasiyetinin örnekleri görülmektedir.

1. Sicill-i Ahvâl Defteri'ndeki bilgileri destekleyen belgeler:

a. 30 Rebû'l-evvel 1311 (11 Ekim 1893)'de 1000 kuruş maaşla Marsilya Başşehbenderliği kañçılarlığına tayin edilir.²

b. 21 Rebû'l-âhîr 1311 (1 Kasım 1893)'de Atina ve Pire Şehbender vekâleti ve kañçılarlığına 1000 kuruş maaşla nakledilir.³

c. 21 Rebû'l-âhîr 1312 (22 Ekim 1894)'de Poti Şehbender vekâletine tayin edilir.⁴

ç. 21 Cumâdâ'l-ülâ 1313 (9 Kasım 1895)'te Kerç Şehbender vekâletine tayin olunur.⁵ 12 Cumâdâ'l-âhire 1313 (30 Kasım 1895)'te almakta olduğu 1000 kuruş maaş ve 1000 kuruş tahsisat birleştirilerek maaşı 2000 kuruşa çıkartılır. Ayrıca 500 kuruş tahsisat da eklenerek şehbenderliğe yükseltilir.⁶

d. Ahmed Hikmet'in sağlık sebeplerini ve ailesinin kendisine olan ihtiyacını belirterek İstanbul'da görev yapma arzusu üzerine, 1 Receb 1313 (18 Aralık 1895)'te Umûr-ı Şehbenderî Kalemi ser-müsevvidliğine 1200 kuruş maaşla atandığı görülür.⁷ 2 Şaban 1314 (6 Ocak 1897)'te mümeyyiz-i sânilige,⁸ 12 Safer 1317

* Dr., Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi.

1 "Osmanlı Arşiv Belgelerine Edebiyatçılarımızın Resmî Hâl Tercümeleleri: XV Ahmed Hikmet (Müftüoğlu)" *Yedi İklim*, sy. 42, Eylül 1993, s.47-49.

2 Bk. Belge 1.

3 Bk. Belge 2.

4 Bk. Belge 3.

5 Bk. Belge 4.

6 Bk. Belge 5.

7 Bk. Belge 6.

8 Bk. Belge 7.

(22 Haziran 1899)'de mümeyyiz-i evvelliğe,⁹ 2 Cumâdâ'l-ülâ 1318 (28 Ağustos 1900)'de ser-halifelğe yükseltilir.¹⁰ Mümeyyiz-i sânilikten aldığı 2350 kuruş 250 kuruş ilâvesiyle 22 Ramazan 1314 (24 Şubat 1897)'te 2600 kuruşa çıkartılmıştır.¹¹ Ser-halifelikte aldığı maaş da 7 Zilhicce 1318 (28 Mart 1901)'de 1000 kuruş zamlı 3570 kuruş olur.¹²

e. 3 Ramazan 1327 (18 Eylül 1909)'de Hariciye Nezareti Umûr-ı Ticariyye Şubesi Müdüriyeti'ne atanır.¹³

2. Memuriyet hayatıyla ilgili yeni bulunan belgeler:

a. 25 Mart 1328 (7 Nisan 1912)'de Atina'da yapılacak Müsteşrikin Kongresi'ne Dârülfünûn muallimi ve Hariciye Nezareti Umûr-ı Ticariyye Müdürü Ahmed Hikmet Bey'in 50 lira harcırah ile yollanması 4 Rebü'l-âhir 1330 (23 Mart 1912)'da kararlaştırılır.¹⁴

b. 1 Ramazan 1330 (14 Ağustos 1912)'da Peşte Başşehbenderliğine atanır.¹⁵

c. 11 Ağustos 1913'ten 30 Ağustos 1913'e ve bu tarihten 5 Eylül 1913'e kadar Peşte'de toplanacak 7. Beynelmîlel Tevsi-i Ticaret Kongresi ile 10. Tedrisat-ı Ticariyye Kongresi'ne 9 Şaban 1331 (14 Temmuz 1913) tarihli irade-i seniyye ile görevlendirilir.¹⁶ Ticaret ve Ziraat Nezareti'nden yollanan bir belgeden biz Ahmed Hikmet'in Tedrisat-ı Ticariyye Kongresi'nin Viyana'da yapılan önceki toplantısına da 15 Şubat 1325 (28 Şubat 1910) tarihli irade-i seniyye ile katıldığını öğreniyoruz.¹⁷

ç. 25 Muharrem 1338 (20 Ekim 1919)'de veliaht Abdülmecid Efendi'nin maiyetlerine aslî görevi yine uhdesinde kalmak üzere atanır. Veliahd-ı Saltanat Daire Müdürü maaşı namıyla aylık 5000 kuruş konulduğundan bunun üçte biri ona verilir.¹⁸

d. 12 Zilkade 1338 (28 Temmuz 1920)'de vaktiyle Avusturya ve Almanya'ya sipariş edilmiş eşyaları mahallinde incelemek ve alınması gereken tedbirleri belirlemek üzere maliye müfettişlerinden Ziya Âkif Beyle birlikte görevlendirilir.¹⁹ Hükûmet daireleri tarafından sipariş edilip teslim alınmayan eşyalar, bankalarda varlığı bilinen meblâğlar ve nerelerde, ne kadar mal ve nakit bulunduğunun belir-

⁹ Bk. Belge 9.

¹⁰ Bk. Belge 10.

¹¹ Bk. Belge 8.

¹² Bk. Belge 11.

¹³ Bk. Belge 12.

¹⁴ Bk. Belge 13, 14.

¹⁵ Bk. Belge 15.

¹⁶ Bk. Belge 17.

¹⁷ Bk. Belge 16.

¹⁸ Bk. Belge 18.

¹⁹ Bk. Belge 19.

lenmesi için âcilen gitmeleri, Romanya'ya da uğrayarak soruşturma yapmaları istenerek günlük 200 lira yol ücreti verilir.²⁰ 17 Şaban 1339 (26 Nisan 1921)'da Ahmed Hikmet ile Ziya Âkif Beylerin memuriyetlerine, uzun zamandan beri bahsi geçen eşya ve paranın tamamı hakkında kesin ve açık bilgi edinemediklerinden ve istenilen neticenin elde edilmesi şüpheli olduğundan son verilir. Yerlerine uzman ikisi harbiye, biri maliyeden üç kişi ve Berlin'de komisyon başkitaibetinde bulunmuş Hüsnü Beyden bir komisyon oluşturulması, miralay Ziya Âkif Beyin hemen dönüşü ile Ahmed Hikmet Beyin bir süre daha orada bulunarak gidecek heyete evrak ve bilgi birikimlerini aktarması kararlaştırılır.²¹

3. Peşte Başkonsolosluğu görevinde karşılaştığı çeşitli meseleler:

a. Cevdet ve Sâlih Beyler hakkında: Sami Beyzâde Cevdet ve Nuri Beyzâde Sâlih imzalarıyla Hariciye Nezareti'ne verilen arizada Kosova'daki fabrikalarında yük taşımak üzere Budins Vehayzler şirketine bir vagonlu otomobil siparişi verildiği belirtilir. Otomobil 18520 kuron karşılığında iki ay sürede tamamlanacak ve teslim olunacaktır. Konsoloshane huzurunda 4525 kuron peşin, 5000 kuron otomobil tesliminde, geri kalanın da yarısı üç ay, diğer yarısı da altı ay sonra ödenecektir. Ancak o sıralarda Rumeli'de eşkiyanın artması ve düşman istilâsı otomobilin alınmasını önlemiştir. Oraya vekâleten yollanan kişinin peşin paranın iadesi talebi ancak 1000 kuron verilebileceği şeklinde cevaplanmıştır. Dolayısıyla anılan meblâğın veya konsoloslukla fabrika arasında kararlaştırılacak tutarın alınması istenir.²²

Hariciye Nezareti'nin yazısına²³ Ahmed Hikmet 20 Ocak 1914 tarihli şu cevabı verir: Altı ay kadar önce bu zatlar tarafından Podvineç Vehayzler fabrikasına ısmarlanıp savaş dolayısıyla alınamayan otomobilin peşinatı için, A. B. Berkoviç adlı İstanbullu biri gönderilmiş ve o zaman fabrika müdürüyle görüşülerek ya Berkoviç, ya Yaş Konsolosluğu avukatı Doktor Simoni veya Başşehbenderliğe hitaben bir vekâletnâme izni gönderilirse 1000 kuronun iadesi için müdür ikna edilmiştir. O zamandan beri bu vekâletnâme gelmemiştir. Bu sefer tekrarlanan müracaatta fabrikanın firması Podvineç Vehayzler şirketi feshedilerek Magyar Altálános Gépgyár ünvanını almışsa da müdür aynı meblâğda ısrarlıdır. Ayrıca adı geçen şahıslardan bu miktarın iadesi karşılığında başka bir talepleri olmayacağına dair bir yazı istemektedir.²⁴

b. Peşte'de tutuklanan Ahmed Efendi hakkında: Ahmed veya diğer adıyla Ahmed İhsan hakkında Başkonsoloslukta büyük bir dosya vardır. Daha önceki başkonsoloslar da ahlâken pek düşkün bu kişiyle uğraşmışlardır. 1912'de Başkonsolosluğun tavsiyesiyle girdiği Macaristan'ın Selmezbánya kasabasındaki Orman ve Maadin Mektebi'ndeyken borçlarını vermemiş ve Avusturya'da Pettau'da bir

²⁰ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Meclis-i Vükelâ, D. Nr: 221, V. Nr: 122.

²¹ Bk. Belge 20.

²² BOA, HR.H., D. Nr: 240, V. Nr: 9.

²³ BOA, aynı yer, D. Nr: 240, V. Nr: 10.

²⁴ Bk. Belge 21.

subayı dolandırdığından yakalanarak tutuklanmıştır. İstanbul'da da Kroker Otelı sahibiyle kereste tüccarlarından Ferid Beyi dolandırdığına dair 3 Eylül 1912 tarihli Nezaret yazısı üzerine durum hükûmete bildirilmiş ve hudut haricine çıkartılmıştır. Ancak bir süre sonra tayyare subayı sıfatıyla Avusturya-Macaristan'a gelerek Viyana'da yine birçok kişiyi dolandırmış ve defalarca tutuklanmıştır. Viyana Elçiliği'nden gönderilen ve Ahmed Efendinin İstanbul'daki dolandırıcılığına dair celp yazısı adı geçene hapiste bildirilmiştir. Bazan Hocazade, bazan Abdullah Paşazade ünvanını almaktadır. Ayrıca başkonsolosluk tutuklanma sebebinin bildirilmesini ve eğer hafifletici sebepler mevcutsa hakkında müsamahakâr davranılmasını Macaristan Adliye Nezareti'nden sormuş ancak henüz cevap alamamıştır.²⁵

Macaristan Adliye Nezareti'nden sonradan alınan cevabın mealen tercümesi şudur: Ağâh Beyoğlu Ahmed İhsan önceden de birtakım hırsızlıklar yapmış ve hırsızlık suçunu tekrar işlediğinden soruşturma kararlaştırılmıştır. Ahmed İhsan mebus olduğunu ifade eden Ömer adlı biriyle 22 Şubat 1914 tarihinde Peşte'ye gelerek Erzherzog Joseph otelinde oda kiralamıştır. 24 Şubat 1914'te Haris Bazar 4 numarada kuyumcu Leopold I. Nesser'den seçmek maksadıyla birçok mücevher görmüş ve iki adet pırlanta yüzük çalmıştır. Daha sonra Vâci-utca 14 numarada kuyumcu Zirner'den 2000 kuron değerinde bir yüzük çalmıştır. Kuyumcunun şüphelendiğini söylemesiyle yüzüğün kendisinden kayıp düştüğüne inandırmak için bunu parke üzerine düşürmüştür. Halen sürmekte olan sorguda zanlı her şeyi inkâr etmektedir. Ahmed İhsan Peşte'de cezasını tamamladıktan sonra Viyana'da işlediği suçlardan dolayı Viyana Polis İdaresi'ne teslim edilecektir. Ayrıca adı geçenin Orman ve Maadin Mektebi'nde öğrenci bulunduğu sırada dolandırıcılıktan dolayı Selmezbánya hapisanesinde iki ay hapis cezası ve 20 kuron para cezasına mahkum edildiği anlaşılmıştır.²⁶

c. Tüfekçi ustası Şâkir Efendi hakkında: Yakova'nın Hacı Ömer mahallesinden olan ve iki yıl önce Türkiye'ye giderek Kafkasya cephesinde Hasankale'de yirmi ikinci süvari alayında tüfekçi ustalığı yapan Şâkir Efendinin oğlu Hayreddin; babasından bir haber alamadığını, annesi ve dört küçük kızkardeşiyle kimsesiz ve yoksulluk içinde bulduklarını ifade ederek ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli paranın babasından alınmasını Yakova Askeri Kumandanlığı'ndan ister.²⁷ Ahmed Hikmet Kumandanlıktan gelen bu dilekçeyi gereğinin yapılması için Harbiye Nezareti'ne yollar. Çeşitli askerî kurumlar arasında yapılan yazışmalar sonucu durumu öğrenen Şâkir Efendi Hariciye Nâzırına yolladığı arizada savaş dolayısıyla Erzincan postahanesiyle ailesine yolladığı elli liranın ya aynen, ya da Yakova'da geçer akçe olarak Peşte Başkonsolosluğu aracılığıyla gönderilmesini talep eder. Hariciye Nezareti Muhasebe Şubesi de 12 Temmuz 1332 (25 Temmuz 1916) tarihli yazıyla

25 Bk. Belge 22.

26 Bk. Belge 23.

27 BOA, HR. H., D. Nr: 240, V. Nr: 18.

Ahmed Hikmet'ten anılan meblâğın Osmanlı Bankası'na verilerek 1700 kuruşluk çekin ailesine ulaştırılmasını ve sonucun bildirilmesini yazar.²⁸

ç. Mahmud Hamdi Bey hakkında: Emekli kaymakam Mahmud Hamdi, İşkodra'ya bağlı Kuvaye'de kimsesiz ve para ulaştıramadığı için yardıma muhtaç ailesinin yanına gitmek ister. Ancak Bulgaristan istilâ ettiği araziye hiç kimsenin girişine izin vermemektedir. Hariciye Nezareti, Bosna yoluyla oraya gitme izninin Macaristan hükûmetinden sorulmasını bildirir.²⁹ Ahmed Hikmet aldığı cevapta bunun mümkün olamayacağını ancak isterse ailesinin Kuvaya'dan başka bir yere gitmesine izin verilebileceğini ve kolaylık sağlanabileceğini 31 Mart 1916'da iletir.³⁰

d. Rusya'daki Türkler hakkında: Ahmed Hikmet Viyana Sefareti'ne yazdığı 22 Mayıs 1917 tarihli yazıda Rusya'da işçi ve asker topluluklarının hükûmete müdahalelerinin arttığını ve bu hâlin devamı şüpheli olduğundan ikinci bir ihtilâl çıkabileceğinden söz eder. Bu karışıklıktan yararlanılarak otuz milyon müslümanın harekete geçirilmesi, ilerde hilâfetin yararına sonuç verebilecektir. Dolayısıyla Avusturya, Macaristan, Almanya'da esir bulunan Rusyalı müslüman subaylardan birkaçına gerekli telkinler yapılarak oraya gönderilmesi kararlaştırılabilir. Bu iş için Ağaoglu Ahmed, Yusuf Akçura, Hüseyinzâde Ali Beylerden bir ikisiyle kendisinin gecikmeksizin esir karargâhlarına yollanmasını ister. Böylelikle özü özüne doğru birkaç kişinin Rusların kuşklarını çekmeyecek tarzda ülkelerine gönderilmeleriyle istenilen sonuç sağlanacaktır.³¹ Bu istek Viyana Sefareti'nce, daha önceki tecrübelerle dayanılarak ve olumsuz görüş belirtilerek Bâbiâli'ye iletilir. Sadrâzam ve Dahiliye Nâzırı Talat Paşa da Rusyalı müslüman esirlerin sâdik hizmet etmelerini uzak bir ihtimal olarak değerlendirdiğinden bu isteği uygun bulmaz.³²

d. Derviş Salih hakkında: Derviş Salih adlı biri, kardeşi tarafından gönderilen 500 adet kuronun Budapeşte Başkonsolosluğu'ndan henüz gelmediğinden ve zor durumda bulunduğu bahisle anılan paranın nerede kaldığının sorulmasını ve paranın mümkün olan süratle gönderilmesini ister.³³ Ahmed Hikmet Hariciye Nezareti Muhasebe Şubesinin yazısına 16 Ağustos 1917'de şu cevabı verir: İpek Askeri Kumandanlığından İstanbul'da Derviş Salih Dede'ye ulaştırılmak üzere 500 kuron gönderilmişse de Avusturya-Macaristan'dan dışarı para çıkarmak özel izne tâbidir. Hem paranın kaybolması sorumluluk getireceğinden, hem de şahıslara ait para işleri konsolosluğun görevi olmadığından anılan meblâğ ilgili kumandanlığa iade olunmuştur. Dolayısıyla muamele kardeşiyle ve doğrudan doğruya postayla

²⁸ BOA, a. y.

²⁹ BOA, HR. H., D. Nr: 240, V. Nr: 18.

³⁰ Bk. Belge 24.

³¹ Bk. Belge 25.

³² BOA, DH. KMS., D. Nr: 44-1, V. Nr: 50.

³³ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 25.

yapılmalıdır. Ayrıca Başkonsoloslukça İstanbul'a gönderilmek üzere hiçbir para kabul ve teslim edilmediği dilekçe sahibine açıklanmalıdır.³⁴

e. Kenan Bey hakkında: Ahmed Hikmet, Berlin'den İstanbul'a gelirken Balkan treninde vefat eden ve Uyvidek kasabasında Başkonsoloslukça bir subay ve iki imam tarafınan cenaze merasimi yaptırılarak gömülen topçu subayı Kenan Beyin üzerinden çıkan eşyaların vefatname ile birlikte ailesine teslimi için gerekli işlemlerin yapıldığını 16 Ağustos 1917'de belirtir.³⁵ Hariciye Nezareti'nin ileride kemiklerin getirilebilmesi için mezarın fotoğrafının çekilerek yollanması talebi, Ahmed Hikmet tarafından fotoğrafın kuryeyle yollanacağı cevabıyla karşılanır.³⁶

f. Mehmed Şeref Adnan Paşa hakkında: Mehmed Şeref Adnan Paşa Peşte'ye gittiğinde Macarca bilmediği için bir tercüman istemiş, Otel Central çalışanlarından yetmiş yaşlarında, dürüst olduğunu zannettiği bir adam bulunmuştur. Dokuz gün zarfında ona yemek masrafından başka, günlük on iki kuron ücret ödemiştir. Paşa arızasında, İstanbul'daki bir dostu için David Brenner adlı bu adam vasıtasıyla on altı kilo kalay aldığını ve her kilosu için altmış kuron toplam 960 kuron verdiğini söyler. Kalayları sipariş eden dostu Eylül sonlarına kadar Anadolu'ya gitmiş olduğundan, kalaylar o tarihe kadar evinde kalmıştır. Arkadaşı geldiğinde kalayların saf değil, kilosu ancak on sekiz kuron değerinde lehim kalay olduğunu belirtir. Bunun üzerine David'e bir mektupla durumu anlatır ve Peşte hâtırası olarak çektikleri fotoğrafları fotoğrafçıdan alarak adresine göndermesini isterse de bir cevap alamaz. Avusturya-Macaristan'ın İstanbul başkonsolosu da bu iş için Viyana veya Budapeşte Başkonsolosluklarına müracaat tavsiyesinde bulunmuştur.³⁷

Ahmed Hikmet Hariciye Nezareti'nin sorusuna 17 Ocak 1918 tarihli şu cevabı verir: Bütün hükümetlerce alınan karar gereğince kalay, pirinç gibi savaş mühimmatına yarayacak madenlerin izinsiz ihracı, alınıp satılması Macaristan'da bütünüyle yasak olduğundan Paşa'nın buna aykırı ve kaçak olarak on altı kilo kalayı için polis ve adli makamlara müracaat mümkün olamamıştır. Ancak David Brenner buldurularak etkili sözlerle korkutulmuştur. Bunun üzerine o bir hamal olduğunu, kalaydan anlamadığını, kaldı ki Paşa'nın kalayı kırıp muayene ederek aldığını ve satan adam Peşte'de bulunmadığından bu fiyat farkının iade edilemeyeceğini ifade etmiştir. Meseleyi iyi bir şekilde hallederse akçenin bir kısmının kendisine bahşiş olarak verileceği beyan edilince; bir süre sonra 400 kuron getirmiş, kalan 272 kuronun da kendisine hediye edildiğine dair bir senet alınmıştır.³⁸ Adı geçen kişi bu işte bir suçu olmadığına ısrar etse Başkonsolosluğun yapacağı herhangi bir girişimi olamayacağından, bu para memnuniyetle kabul edilmiştir. Ayrıca İsviçre'den dönen Adnan Paşa'nın oğulları Mehmed Ferid ve Ahmed Reşad Beylere paralarını

³⁴ Bk. Belge 26.

³⁵ Bk. Belge 27.

³⁶ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr:27.

³⁷ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 29.

³⁸ Bu senet ve tercümesi için bk. Belge 28.

kaybettiklerinden dolayı Başkonsoloslukça ödenen 380 kuron 400 kurondan çıkarılarak yirmi kuron Paşa'ya teslim edilmek üzere takdim edilmiş ve arizada sözü edilen fotoğraflar da oğlu Mehmed Ferid'e verilmiştir.³⁹

g. Mehmed Ali Ayni Bey hakkında: Mehmed Ali Ayni Bey Hariciye Nezareti'ne yazdığı arizasında Konya'da bir orman işletmek imtiyazına talip olduğundan ve ormanın fenni haritalarının düzenlenmesi meselesini orman işleriyle ilgili bir şirketle görüşmek üzere Peşte'ye gittiğinden söz eder. Almanya ve Avusturya'dan da bir şirket vasıtasıyla ticari eşyalar almış ve bunları ödemek için yanında para yerine altın götürmüştür. Ancak Macaristan'da bunun alım satımı serbest olduğu halde dışarıya çıkarılması yasaktır. Dolayısıyla dönerken anılan meblâğı Rüşumat İdaresine bırakmak zorunda kalmıştır. Bir yabancıнын bilemeyeceği özel bir karar yüzünden ve Avusturya-Macaristan genel konsolosluklarının yabancıları haklı gören ilânı dikkate alınarak altının ya aynen, ya da 53860 kuronluk karşılığının ödenmesi hususunun Peşte Başşehbenderliği'ne sorulması istenir.⁴⁰

Ahmed Hikmet'in Hariciye Nezareti'ne verdiği cevap şudur: Mehmed Ali Ayni Bey Macar hükümetince iki yönden suçlanmaktadır. 1. Bir çeşitli maddeyi dışarı çıkarmak. 2. Altının fiyatının artışına sebep olmak. Birinci maddenin çözümü Maliye Nezareti'ne bağlı olan Gümrük İdaresi'ndedir. Ayni Bey dışarı çıkarmaya teşebbüs ettiği altının alınmasıyla beraber bu eşya bedelinin % 'de onu para cezasına çarptırılmıştır ve sonuçta cezayı ödediğinden İstanbul'a dönebilmştir. İkinci husus Adliye Nezareti'nin sorumluluğundadır ve mesele baştan görüşülerek Ayni Beyin beraatine karar verilmiştir. İstinaf mahkemesinde halen bir kez daha görüşülmektedir. Ayni Bey bu meselenin hallini Gál isminde bir avukata vermiştir. İstinafta da kazandıktan sonra el konulan 1195 liranın resmî râyiciyle iadesi için Macar hükümeti aleyhine dava açılması onunla avukatı arasında kararlaştırılmıştır. Macaristan Bakanlar Kurulu 21 Mart 1916 tarih ve 928 sayılı kararının birinci maddesinin 90 ıncı fıkrası gereğince ülkeden gerek külçe, gerek sikke şeklinde altın ve gümüşün çıkarılması ve geçişini yasaklamıştır. Bu kararnamenin 7. maddesinde bu şekilde davrananların ceza görecekleri de belirtilmiştir. Bu da çıkartılmak veya geçirilmek istenilen eşyaya el koymak ve bu işe girişenin eşyasının iki veya üç kat bedeli ceza ödetmektir. Maliye Nezareti bu cezayı yüzde ona indirmeye izinlidir ve Ayni Bey de bundan yararlanmıştır.⁴¹

Hariciye Nezareti İstişare Odası 11 Nisan 1334 (11 Nisan 1918) tarih ve 38353 sayılı yazıyla meselenin bütün detaylarını bir kez daha belirttiikten sonra Mehmed Ali Ayni Beyin kanuna dair bilgisi olmadığı iddiasını dayanaksız bulur. Kaldı ki her ülkede altın ihracı yasak iken bu yasağın ilgilice bilinmediği yolundaki iddiayı savunmak zordur. Dolayısıyla Nezaret bu konuda yardımcı olamayacaktır.⁴²

³⁹ Bk. Belge 29.

⁴⁰ BOA, HR. H. D. Nr: 240, V. Nr: 33.

⁴¹ Bk. Belge 30.

⁴² BOA, HR. H. D. Nr: 240, V. Nr: 33.

ğ. Mazhar Bey hakkında: Hariciye Nâzırının Papa Ziraat Mektebi'nde öğrenimde bulunan Mazhar Beyin sağlığı konusundaki bilgi isteği, Ahmed Hikmet tarafından Celâl Ünsi Bey oğlu öğrenci Mazhar'ın 6 Ağustos 1918'de Budapeşte'de hastahane de öldüğü üzüntüsüyle cevaplanır.⁴³

4. Hariciye Nezareti'nin Ahmed Hikmet'e ilettiği bazı istekler:

a. Pire'den İstanbul'a gönderildiği bildirilen sürgün Mehmed bin Abdurrahman'ın, belirtilen tarihte gelen vapurlardan çıkmaması üzerine 17 Muharrem 1312 (21 Temmuz 1894)'de durum Pire konsolosluğundan sorulur.⁴⁴

b. Kendi imkânlarıyla Peşte'ye öğrenime giden Abdullah bin Cemil Efendi ile İzmirli Osman Efendiye müracaatlarında kolaylık gösterilmesi 25 Eylül 1912'de istenir.⁴⁵

c. Saraybosna Şehbenderliği'nin talebiyle eski nüfus memurlarından Abdüsselâm Efendinin türbesinin bulunması 16 Ağustos 1916'da bildirilir.⁴⁶

ç. Macaristan'daki Rahib Boduryan Efendinin İzmit'in Elbekli köyünde bulunan ailesinin oraya gidişlerine Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin izin verdiği 14 Kânun-ı evvel 1331 (27 Aralık 1915)'de yazılır.⁴⁷

d. Jandarma onbaşı Taşlıcalı Hasanoğlu İsmail'in ailesinin ülkeye girmesinin uygun olduğu 12 Kânun-ı evvel 1917'de ifade edilir.⁴⁸

e. Agavni Bedrosyan adlı kızın durumu ve hareketleri şüpheli görüldüğünden İstanbul'a girmesinin uygun olmadığı 29 Mart 1917'de iletilir.⁴⁹

f. Kendi hesabına tedavi olmak üzere Peşte'ye giden Ziyaeddin Beye özen gösterilmesi ve halen bulunduğu senatoryumda tedavisinin uygun olduğu 10 Kânun-ı sâni 1918 (10 Ocak 1918)'de belirtilir.⁵⁰

g. Kendisine rahip süsü vererek Avrupa Osmanlı ülkelerinde dolandırıcılık yapan, süryani olmayıp nasturi olan ve Cilo aşiretine mensup rahip Simon Nikola'ya tâbiyet evrakı verilmemesi 15 Nisan 1918'de istenir.⁵¹ 28 Mayıs 1918'de de Macaristan hükûmetince sınır dışı edilecek bu şahsın Osmanlı Devleti memurlarınca teslim alınarak oradaki hareketleriyle ilgili bilgi alınması bildirilir.⁵²

ğ. Şerif Şeref Adnan Paşa'nın oğlu Ahmed Reşad Beyin borcu için 1200 kuronun gönderildiği 18 Nisan 1917'de iletilir.⁵³

⁴³ Bk. Belge 31.

⁴⁴ BOA, HR. H., D. Nr: 315, V. Nr: 36.

⁴⁵ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 5.

⁴⁶ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 19.

⁴⁷ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 20.

⁴⁸ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 30.

⁴⁹ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 23.

⁵⁰ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 32.

⁵¹ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 35.

⁵² BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 37.

⁵³ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 22.

Belgeler

154

Bâb-ı Âlî
Dâire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
789

Devletlû efendim hazretleri

Marsilya Başşehbenderhânesi kañçıları Ecveri Efendi'nin sây-e inâyet-vây-e-i hazret-i tâcdârîde ileride hâline cesbân bir me'mûriyette istihdâm olunmak üzere azliyle yerine Umûr-ı Şehbenderî Kalemi hulefâsından Hikmet Bey'in ta'yîni ve mezkûr kañçılığa muhassas olan dört yüz otuz üç kuruş ma'âşın adem-i kifâyetine mebnî ba'zı emsâli misillû Şehbenderhâne hâsîlatından tesviye kılınmak üzere bin kuruş iblâğı husûsuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise manzûr-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm olundu efendim.

fî 28 Rebîü'l-evvel sene 311 fî 26 Eylûl 309

(9 Ekim 1893) Sadrâzam ve yâver-i ekrem

(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemînelerdir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fî 30 Rebîü'l-evvel sene 311 ve fî 28 Eylûl sene 309

(11 Ekim 1893)

Serkâtib-i hazret-i şehriyârî

Bende

Süreyyâ

255

Devletlû efendim hazretleri

Bu kere açılan Köstence Başşehbenderliği ünvanının şehbenderliğe tenzîliyle Nikolayef şehbender vekili Rakanye Efendi'nin ve mûmâileyhin yerine Atina ve Pire kañçıları ve şehbender vekili Fâzıl ve onun yerine Marsilya kañçıları Hikmet ve onun yerine Tercüme Odası halifesinden Said Beylerin ma'âş ve tahsîsât-ı hâliyelerıyla ta'yînleri husûsuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise manzûr-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

fî 19 Rebîü'l-evvel sene 311 fî 17 Teşrîn-i evvel sene 309

(30 Eylûl 1893)

Sadrâzam ve yâver-i ekrem

(İmzâ)

(Derkenar)

54 BOA, İrâde Hâriciye, Tarih: 30 Ra 1311, Vesika Numarası: 18.

55 BOA, a. y., Tarih: 21 R. 1311, V. Nr: 12.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 21 Rebîü'l-âhîr sene 311 ve fi 19 Teşrîn-i evvel sene 309

(1 Kasım 1893)

Serkâtib-i hazret-i şehriyârî

Bende

(îmzâ)

356

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

918

Devletlü efendim hazretleri

Poti şebbender vekili Resûl Efendi'nin şebbenderhâne hâsîlatından zimmetine akçe geçirmesi ve vezâif-i me'mûriyetini îfâda tekâsül göstermesi cihetiyle azliyle yerine Atina ve Pire şebbender vekil ve kaçıları Hikmet Bey'in ve onun yerine Umûr-ı Şebbenderî Kalemî mütehayyizân-ı hulefâsından Münci Bey'in ta'yinleri hakkında Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi arz u takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise manzûr-ı âlîsi infâz edileceği beyâniyle tezkire-i senâveri terkîm olundu efendim.

fi 3 Rebîü'l-âhîr sene 312 fi 21 Eylûl sene 310

(4 Ekim 1894) Sadrâzam ve yâver-i ekrem

(îmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 21 Rebîü'l-âhîr sene 312 fi 9 Teşrîn-i evvel sene 310

(22 Ekim 1894)

Serkâtib-i hazret-i şehriyârî

Bende

(îmzâ)

457

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1123

Atûfetlü efendim hazretleri

Poti şebbender vekili Hikmet Bey ile Kerç şebbender vekili Âsım Bey'in görülen lüzûm üzerine ma'âş ve tahsîsât-ı mu'ayyeneleriyle icrâ-yı becâyîşleri hakkında Hâriciye

56 BOA, a. y., Tarih: 2 R. 1312, V. Nr: 20.

57 BOA, a. y., Tarih: 21 Ca. 1313, V. Nr: 16.

Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi arz u takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyâniyle tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

fi 17 Cumâdâ'l-ülâ sene 313 fi 24 Teşrîn-i evvel sene 311

(5 Kasım 1895) Sadrâzam
(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Makâm-ı sâmi-i sadâret-penâhîlerinden vârid olup manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 21 Cumâdâ'l-ülâ sene 313 ve fi 28 Teşrîn-i evvel sene 311

(9 Kasım 1895) Serkâtib-i hazret-i şehriyârî
Bende
(İmzâ)

558

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1324

Atûfetlû efendim hazretleri

Keç Şehbenderliği'nin ehemmiyet-i mevki'iyeye ve ticâriyyesi tezâyüd ve oraya âmed ü şüd eden teba'a-i Devlet-i Aliyye'nin ve sefâyin-i ticâriyyenin mikdârı tekessür eylemekte olmasına mebnî mevkiin ehemmiyetiyle mütenâsib olmak üzere mahall-i mezkûr şehbender vekâletine ma'âş ve tahsisât nâmiyla muhassas olan iki bin kuruşun yalnız ma'âş nâmiyla tahsisi ve hâsılattan tesviye olunmak üzere beş yüz kuruş tahsisât i'tâsı şehbender vekili Hikmet Bey'in ünvanının şehbenderliğe terfî'i ve sâlifü'z-zikr iki bin kuruş ma'âşdan bin kuruşunun Bank-i Osmânî vâsıtasıyla tesviye ettirilmesi husûsuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi melfûfuyla arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyâniyle tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

fi 9 Cumâdâ'l-âhire sene 313 fi 14 Teşrîn-i sâni sene 311

(27 Kasım 1895) Sadrâzam
(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Reside-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 12 Cumâdâ'l-âhire sene 317 ve fi 17 Teşrîn-i sâni sene 311

(30 Kasım 1895) Serkâtib-i hazret-i şehriyârî
Bende
(İmzâ)

6⁵⁹

Bâb-ı Âlî
Dâire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1450

Atûfetlû efendim hazretleri

Kefalonya fahri şebbenderliğinin muvazzaf olarak idâresi hâlinde hâsılâtın tezâyüdü me'mûl olmasına mebnî bin kuruş ma'âş ve bin kuruş tahsîsât ve beş yüz kuruş hâne kirâsı tahsîsiyle Mıgırdıç Efendi şebbender ta'yîn olunmuş ise de me'mûl olan tezâyüd hâsıl olmadığı gibi mûmâileyhin ma'âşının kılletinden dolayı şikâyet etmekte bulunmuş ve mahalli mezkûr şebbender vekili Kalderari Efendi me'mûriyet-i mezkûrenin uhdesine tevdi'i hâlinde fahrî olarak îfâ-yı vazife edeceğinden icrâ-yı iktizâsı istid'â edilmiş olmasına ve bu kere Kerç Şebbenderliği'ne ta'yîn olunan Hikmet Bey'in ârıza-i vücûdiyesinden nâşî Dersâdetçe istihdâmını istid'â eylemekte bulunmasına binâen zikr olunan Kefalonya Şebbenderliği'nin fahrîye tahviliyle me'mûriyet-i mezkûreye mûmâileyh Kalderari Efendi'nin ve Kerç Şebbenderliği'ne Belgrad sefâret-i seniyyesi üçüncü kâtib ve kaçıları Remzi Bey'in ta'yînleriyle mezkûr Kefalonya ve Kerç Şebbenderlikleri için ma'âş ve tahsîsât ve hâne kirâsı olarak dâhil-i muvâzene olan beş bin dört yüz kuruşdan Kerç Şebbenderliği'ne iki bin kuruş ma'âş ve beş yüz kuruş tahsîsât ve dört yüz kuruş hâne kirâsı i'tâsı ve mütebâki iki bin beş yüz kuruştan bin iki yüz kuruşunun mûmâileyh Hikmet Bey'e tahsîsiyle Umûr-ı Şebbenderî Kalemi ser-müsevvidliğine ta'yîni ve beşer yüz kuruşunun Mektûbî-i Hâriciye Kalemi mümeyyiz-i evvel ve sâlisliğine ta'yîn kılınmış ve ma'âşlarının emsâli derecesine iblâğı muktezâ-yı emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş olan Saâdetlû Cemâl Beyefendi ile Âsaf Bey'in ma'âş-ı hâlîlerine zammı ve üç yüz kuruşunun Tercüme Odası hulefâsından Osman Bey'e tahsîsi hakkında Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkîresi arz u takdim kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyrulur ise mantûk-ı âlisi infâz edileceği beyânıyla tezkîre-i senâveri terkîm olundu efendim.

fi 22 Cumâdâ'l-âhire sene 313 fi 22 Teşrîn-i sâni sene 311

(10 Aralık 1895) Sadrâzam
(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûfuyla manzûr-ı âlî buyrulan işbu tezkîre-i aliyye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebine irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 1 Receb sene 313 ve fi 6 Kânûn-ı evvel sene 311

(18 Aralık 1895) Serkâtib-i hazret-i şehriyârî
Bende
(İmzâ)

760

Bâb-ı Âlî

⁵⁹ BOA. a. y.. Tarih:1 B. 1313, V. Nr: 14.

⁶⁰ BOA. a. y.. Tarih: 2 Ş. 1314, V. Nr: 9.

Dâire-i Sadâret
Âmedi-i Dîvân-ı Hümâyûn
2388

Atüfetlü efendim hazretleri

Bu kere açılan Umûr-ı Şehbenderî Kalemî serhalîfeliğine kaide-i teselsüle tevfikân mümeyyiz-i evvel İsmâil Hakkı ve mümeyyiz-i evvelliğe mümeyyiz-i sâni Saâdetlü Abdullâh ve mümeyyiz-i sânilige Hikmet Beylerin ma'âş-ı hâlîleriyle ta'yînleri husûsuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi arz u takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyâniyle tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

fi 26 Receb sene 314 fi 19 Kânûn-ı evvel sene 312

(31 Aralık 1896) Sadrâzam
(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda em: ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 2 Şa'bân sene 1314 ve fi 24 Kânûn-ı evvel sene 312

(6 Ocak 1897) Serkâtib-i hazret-i şehriyârî
Bende
(İmzâ)

861

Bâb-ı Âlî
Dâire-i Sadâret
Âmedi-i Dîvân-ı Hümâyûn
2803

Atüfetlü efendim hazretleri

Umûr-ı Şehbenderî Kalemî serhalîfesi Saâdetlü Diran Bey'in tahvîl-i me'mûriyeti cihetiyle mahlûl kalan ma'âşının erbâb-ı istihkaka sûret-i tevzî'ini mübeyyin Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi arz u takdîm olunmuş ve ma'âş-ı mezkûrdan yedi yüz kuruşunun Umûr-ı Hukûkiyye-i Muhtelite Kalemî mümeyyizlerinden İlyas Efendi'nin ve yedi yüz elli kuruşunun makam-ı Sadâret tercümânî Saâdetlü Hayreddin Bey'in ve yedi yüz kuruşunun Nezâret-i müşârünileyhâ mühürdârî ve Mektûbî Kalemî mümeyyiz-i evveli Âsaf Bey'in ve iki yüz elli kuruşunun Umûr-ı Şehbenderî Kalemî mümeyyiz-i sâni Hikmet Bey'in ve üç yüz kuruşunun Tercüme Odası hulefâsından Ziyâ Efendi ile Ferid Bey'in ma'âş-ı hâlîlerine zammı tensîb olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyâniyle tezkire-i senâveri terkîm olundu efendim.

fi 15 Ramazân sene 314 ve fi 5 Şubat sene 312

(17 Şubat 1897) Sadrâzam
(İmzâ)

61 BOA, a. y., Tarih: 22 N. 1314, V. Nr: 11.

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 22 Ramazân sene 1314 ve fi 12 Şubat sene 312

(24 Şubat 1897)

Serkâtib-i hazret-i şehriyârî

Bende

(İmzâ)

962

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret

Âmedi-i Divân-ı Hümâyûn

355

Atûfetlû efendim hazretleri

Umûr-ı me'mûriyetlerini mukdimâne îfâ etmekte olmalarına mebnî Umûr-ı Şehben-derî Kalemî ser-halîfesi Saâdetlû İsmâil Hakkı Bey'e müdür mu'âvin-i sânisî ünvânının i'tâsı ve ka'ide-i teselsüle ri'âyeten ser-halîfelîge mümeyyiz-i evvel Saâdetlû Abdullah ve onun yerine mümeyyiz-i sâni Hikmet ve mümeyyiz-i sânilîge mümeyyiz-i sâlis İbrâhim Hakkı ve onun yerine ser-müsevvid Şükrü Beylerin ma'âşât-ı hâliyelerıyla ta'yînleri ve kontrolör mu'âvini Mehmed Ali Bey'e üçüncü müfettiş ünvânı i'tâsı husûsuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyâniyle tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

fi 3 Safer sene 317 fi 31 Mayıs sene 315

(13 Haziran 1899)

Sadrâzam

(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûflarıyla berâber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 12 Safer sene 317 ve fi 9 Haziran sene 315

(22 Haziran 1899)

Serkâtib-i hazret-i şehriyârî

Bende

(İmzâ)

1063

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret

Âmedi-i Divân-ı Hümâyûn

930

62 BOA, a. y., Tarih : 16 S. 1317, V. Nr: 16.

63 BOA, a. y., Tarih: 2 Ca. 1318, V. Nr: 2.

Atüfetlü efendim hazretleri

Bu kere açılan Umûr-ı Şehbenderî Müdüriyeti mu'âvin-i evvelliğine mu'âvin-i sâni Saâdetlü İsmâil Hakkı ve onun yerine ser-halîfe Abdullah ve ser-halîfelîğe mümeyyiz-i evvel Hikmet ve bunun yerine mümeyyiz-i sâni İbrâhim Hakkı Beylerin ma'âş-ı hâlîleriyle icrâ-yı me'mûriyetleri Hâriciye Nezâret-i Celîlesinden iş'âr kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

fi 24 Rebû'l-evvel sene 318 fi 8 Temmuz sene 316

(22 Temmuz 1900) Sadrâzam
(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub manzûr-ı âli buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 2 Cumâdâ'l-ülâ sene 318 ve fi 15 Ağustos sene 316

(28 Ağustos 1900) Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî
Bende
(İmzâ)

1164

Bâb-ı Âli

Dâire-i Sadâret

Âmedi-i Dîvân-ı Hümâyûn

3367

Atüfetlü efendim hazretleri

Vezâif-i me'mûriyetlerini mukdimâne ifâ etmekte olmalarından nâşi şâyeste-i âtifet-i seniyye olan Umûr-ı Şehbenderî Kalemi müdür mu'âvin-i evveli Saâdetlü İsmâil Hakkı ve ser-halîfesi Hikmet ve mümeyyiz-i evveli İbrâhim Beylerin ma'âşlarına Bern ve Brüksel sefâret-i seniyyeleri muhassâsâtından mevkuf mebâliğden biner ve Hâriciye Muhâsebe Kalemi Müdürü Saâdetlü Tevfik Efendi Hazretlerinin ma'âşına beş yüz kuruş zammı husûsuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkire-i cevâbiyesi arz u takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm olundu efendim.

fi 2 Zilhicce sene 318 fi 10 Mart sene 317

(23 Mart 1901) Sadrâzam
(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûfuyula manzûr-ı âli buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 7 Zilhicce sene 318 ve fi 15 Mart sene 317

(28 Mart 1901)

Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî
Bende
(İmzâ)

12⁶⁵

Bâb-ı Âlî
Dâire-i Sadâret
Âmedi-i Dîvân-ı Hümâyûn
· 1433

Atüfetlû efendim hazretleri

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Umûr-ı Ticâriyye Şu'besi Müdüriyeti'ne evvelce intihâb edilmiş olan esbak Lahey Sefâret-i seniyyesi Başkâtibi Ohanes Şekîb Efendi'nin bu iş için hâiz-i ihtisâs olmadığı anlaşıldığından mezkûr şu'be müdüriyetine Nâfi'a ve Ticâret Nezâreti Ticâret Müdürü Ahmed Hikmet Bey'in ta'yîni hakkında Hâriciye Nezâret-i Celîlesinden vârid olan tezkire leffen arz u takdîm kılınmağla irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî ne vechle şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyâniyle tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

fi 1 Ramazân sene 327 fi 3 Eylûl sene 325
(16 Eylûl 1909) Sadrâzam
(İmzâ)

(Derkenar)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûfu ile berâber manzûr-ı âlfî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhileri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 3 Ramazân sene 327 fi 5 Eylûl sene 325
(18 Eylûl 1909) Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî
(İmzâ)

13⁶⁶

Bâb-ı Âlî
Meclis-i Mahsûs
100

Ma'ârif Nezâreti'nin meclis-i âcizânemizde kırâ'at olunan tezkiresinde gösterildiği vech ile Rûmî Mart'ın yirmi beşinci günü Atina'da in'ikad edecek olan Müsteşrikîn Kongresi'ne hükûmet-i seniyyece de bi'l-i-îştirâk Dârü'l-fünûn mu'allimlerinden Hâriciye Nezâreti Umûr-ı Ticâriyye Müdürü Ahmed Hikmet Bey'in me'mûren i'zâmî ve azîmet ve avdet harc-ı râhî ile mesârif-i zarûriyesine mukabil olarak mûmâileyhe Hazîne-i Mâliyyece mesârif-i gayr-i melhûze tertîbinden maktû'an elli lira i'tâsı bi't-tensîb tanzîm olunan irâde-i seniyye lâiyhası leffen arz u takdîm kılınmağla katibe-i ahvâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

fi 1 Rebîû'l-âhir sene 330 fi 7 Mart sene 328
(20 Mart 1912)

65 BOA, a. y., Tarih: 3 N. 1327, V. Nr: 3.

66 BOA, Meclis-i Mahsûs İrâdeleri, Tarih: 2 R. 1330. V. Nr: 2.

Mâliye Nâzırı (İmzâ)	Şûrâ-yı Devlet Reîsi (İmzâ)	Adliye Nâzırı (İmzâ)
Bahriye Nâzırı (İmzâ)	Harbiye Nâzırı (İmzâ)	Hâriciye Nâzırı (İmzâ)
Şeyhü'l-İslâm (İmzâ)	Sadrâzam (İmzâ)	Posta ve Telgraf ve Telefon Nâzırı ve Dâhiliye Nâzırı Vekili (İmzâ)
Evkaf-ı Hümâyûn Nâzırı ve Ma'ârif Nâzırı Vekili (İmzâ)	Ticâret ve Zirâ'at Nâzırı (İmzâ)	Nâfi'a Nâzırı (İmzâ)

1467

Bâb-ı Âlî
Dâire-i Sadâret
Meclis-i Vükelâ ve Ma'rûzât İrâde-i seniyye
Kalemi
100

Atina'da in'ikad edecek olan Müsteşrikîn Kongresi'ne Dârü'l-fünûn mu'allimlerinden Hâriciye Nezâreti Umûr-ı Ticâriyye Müdürü Ahmed Hikmet Bey'in ta'yini tensib edilmiştir.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Hâriciye ve Mâliye ve Ma'ârif Nezâretleri me'mûrdur.

fi 4 Rebû'l-âhir sene 330 fi 10 Mart sene 328

(23 Mart 1912)

Ma'ârif Nâzırı Vekili (İmzâ)	Mâliye Nâzırı (İmzâ)	Hâriciye Nâzırı (İmzâ)	Sadrâzam (İmzâ)
---------------------------------	-------------------------	---------------------------	--------------------

1568

Bâb-ı Âlî
Dâire-i Hâriciye
Kalem-i Mahsûs İrâde-i seniyye
1400

Çetine Sefâret-i seniyyesine Peşte Başşehbenderi Fahreddin Bey Peşte Başşehbenderliğine Hâriciye Nezâreti Umûr-ı Ticâriyye Kalemi Müdürü Hikmet Bey Umûr-ı Ticâriyye Kalemi Müdüriyeti'ne Sofya sefâret-i seniyyesi müsteşârı Refik Bey Sofya sefâret-i seniyyesi başkitâbetine uhdesine sefâret müsteşârlığı ünvanı tevcihiyle Paris sefâret-i seniyyesi Başkâtibi Mukbil Bey Paris sefâret-i seniyyesi başkitâbetine Brüksel sefâret-i seniyyesi ikinci kâtibi Diran Bey Brüksel sefâret-i seniyyesi ikinci kitâbetine Bükreş sefâret-i seniyyesi ikinci kâtibi İsmâil Nâzım Bey Bükreş sefâret-i seniyyesi ikinci kitâbetine Hâriciye Nezâreti Umûr-ı Siyâsiyye Şu'besi hulefâsından Talat Rauf Bey Bükreş sefâret-i seniyyesi başkitâbetine Berlin sefâret-i seniyyesi Başkâtibi Esad Bey Berlin sefâret-i seniyyesi başkitâbetine Çetine sefâret-i seniyyesi başkâtibi Vehbi Bey Çetine sefâret-i seniyyesi başkitâbetine uhdesine sefâret müsteşârlığı ünvanı tevcihiyle Bükreş sefâret-i seniyyesi başkâtibi Halil Bey ta'yin olunmuşlardır.

67 BOA. a. y.

68 BOA, İrâde Hâriciye, Tarih: 5 N. 1330, V. Nr: 5.

İşbu irâde-i seniyyenin infâzına Hâriciye Nezâreti me'mûrdur.

fî 1 Ramazân sene 330 fî 1 Ağustos 328

(14 Ağustos 1912) Hâriciye Nâzırı Sadrâzam
(İmzâ) (İmzâ)

16⁶⁹

Ticâret ve Zirâ'at Nezâreti

Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti

Numero Umûmî Huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı sadâret-penâhîye

Husûsî 53

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Gelecek efrenci Ağustos'un on birinden Eylül'ün beşine kadar devâm eylemek üzere Peşte'de in'ikad edecek olan Beyne'l-milel Tevsî-i Ticâret ve Tedrîsât-ı Ticâriyye Kongrelerinin onuncu ictimâ'ına cânîb-i hükûmet-i seniyyeden iştirâk buyurulması Avusturya Sefâreti'nden bâ-takrîr iltimâs olunduğu ve mârâ'l-arz kongrelere iştirâk takdîrinde memâlik-i Osmâniyede emr-i ticâretin tevsî'i esbâbının istikmâline ne sûretle tevessül edilmek lâzım geleceğine ve bu bâbda icâb eden tedâbirin ittihâzına âid usûl ve esâsâtın suver-i tatbikiyesine ittîlâ' husûlû gibi menâfi'-i mühimme te'mîn edilmesi melhûz bulunduğu beyânıyla Peşte Başşehbenderi Hikmet Bey'in me'mûr buyurulması hakkında Hâriciye Nezâret-i Celîlesi makamından takdîm kılınan tezkirenin leffîyle bu bâbdaki mütâlâ'a-i çâkerânemin arz u inbâsı ve tezkire-i ma'rûzanın i'âdeten takdîm ve isrâsı şeref-bahş-ı fark-ı ta'zîm olan 3 Haziran sene 329 târîhli ve yüz kırk yedi numarolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle emr ü iş'âr buyurulmaktan nâşî keyfiyet Ticâret Müdüriyet-i Umûmiyesine lede'l-havâle mezkûr Kongrenin bin dokuz yüz on senesinde Viyana'da in'ikad eden dokuzuncu ictimâ'ına 15 Şubat sene 325 târîhli tezkire-i sâmiye ile tebliğ buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfi vechle kendisi i'zâm edilmiş olduğu cihetle işbu Kongre'nin onuncu ictimâ'ına da bi'l-iştirâk mu'âmelât ve ma'lûmât-ı sâbıkasına binâen yine kendisinin i'zâmı münâsib olacağı beyân olunmuş ise de ahvâl-i hâzıra-i mâliye hasebiyle Hazîne-i Celîlece bir hayli masraf ihtiyârıyla delege i'zâmından ise Nezâret-i müşârûnileyhânın arz u inbâsı vechle vaktiyle Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Umûr-ı Ticâriyye Müdüriyeti'nde bulunmuş olan Peşte Başşehbenderi mûmâileyh Hikmet Bey'in hükûmet-i seniyye nâmına zikr olunan Kongrede bulunması Nezâret-i çâkerîce de münâsib ve te'mîn-i maksada kâfi görülmüş ve tezkire-i mürsele i'âdeten takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fî 1 Şabân sene 331 ve fî 23 Haziran sene 329

(6 Temmuz 1913) Ticâret ve Zirâat Nâzırı
(İmzâ)

17⁷⁰

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret

Meclis-i Vükelâ ve Ma'rûzât İrâde-i seniyye

Kalemi

1030

⁶⁹ BOA, Meclis-i Mahsûs İrâdeleri, Tarih: 22 S. 1331, V.Nr: 22

⁷⁰ BOA, a. y. Tarih: 22 Ş. 1331, V. Nr: 22.

Efrenco Ağustos'un on birinden otuzuna ve otuz birinden Eylül'ün beşine kadar devâm etmek üzere Peşte'te in'ikadı mukarrer olan ve hükümet-i seniyyece de iştirâk olunması Avusturya ve Macaristan sefâretinden iltimâs olunan Beyne'l-milel Tevsî-i Ticâret Kongresi'nin yedinci ve Tedrîsât-ı Ticâriyye Kongresi'nin onuncu ictimâ'larına Devlet-i Aliyyece dahi bi'l-iştirâk Peşte Başşehbenderi Hikmet Bey'in mezkûr kongrelerde hükümet-i seniyye nâmına hâzır bulunması Meclis-i Vükelâ kararıyla tensîb olunmuştur.

Bu irâde-i seniyyenin icrâsına Hâriciye Nezâreti me'mûrdur.

fi 9 Şabân sene 331 (14 Temmuz 1913) fi 30 Haziran sene 329

Adliye Nâzırı Şûrâ-yı Devlet Reisi Bahriye Nâzırı

(İmzâ) (İmzâ) (İmzâ)

Dâhiliye Nâzırı Harbiye Nâzırı Şeyhü'l-islâm

(İmzâ) (İmzâ) (İmzâ)

Sadrâzam ve Hâriciye Nâzırı Posta ve Telgraf ve Telefon Nâzırı

(İmzâ) (İmzâ)

Evkaf-ı Hümâyûn Nâzırı Ma'ârif Nâzırı Ticâret ve Zirâ'at Nâzırı

(İmzâ) (İmzâ) (İmzâ)

Nâfi'a Nâzırı Mâliye Nâzırı

(İmzâ) (İmzâ)

18⁷¹

Sıra Numerosu	Târîhi	Tebliğ olduğu devâir	Târîh-i tebliği
494	25 Muharrem sene 1338 Teşrîn-i evvel sene 1335	Meclis-i müzâkerâtına zabıt-nâme Vükelâ mâhsûs Hâriciye	22 minhu sene (22 Teşrîn-i evvel 1335)

Hülâsa-i me'âli

Me'mûriyet-i asliyesi uhdesinde kalmak üzere veliyy-i ahd-ı saltanat Devletlû Necâbetlû Abdülmecîd Efendi Hazretlerinin ma'iyet-i necâbet-penâhilerine ta'yîn buyurulmuş olan Peşte Başşehbenderi Hikmet Bey'in mesârif-i zarûriyesine mukabil tesviyesi icâb eden tahsîsât hakkında Mâliye Nezâreti'nin iş'ârı üzerine sebk eden tebliğe cevâben Hâriciye Nezâreti'nden alınan 5 Teşrîn-i evvel sene 1335 târîhli ve 18141/328 numarolu tezkire evrâk-ı müteferri'asıyla berâber mütâlâ'a olundu.

Karârı

Mûmâileyh Hikmet Bey'in veliyy-i ahd-ı müşârünileyh hazretlerinin umûr-ı teşrîfâtiyesinde müstahdem bulunduğu ifâdât-ı vâki'adan münfehim olmasına ve Dâire-i Sadâret bütçesinde umûr-ı mezkûreye nezâretle mükellef olmak üzere (Veliyy-i ahd-ı Saltanat Dâire Mûdürü ma'âşî) nâmıyla şehri beş bin kuruş mevzû' ve el-yevm münhal bulunduğu anlaşılmasına nazaran Atık Harc-ı Râh Karârnamesi'nin sekizinci maddesi hükmüne tevfikân mûmâileyhe ma'âş-ı mezkûrun sülüsü nisbetinde vekâlet ma'âşî i'tâsı ve bunun üzerinden ayrıca bahâlılık zammı ve ekmek bedeli tesviyesi tensîb olduğunun nezâret-i müşârünileyhümâyâ ve Dâhiliye Nezâreti'ne tebliği tezekkür kılındı.

(İmzâlar)

⁷¹ BOA, Meclis-i Vükelâ, D. Nr: 217, V. Nr: 68.

1972

Sıra Numerosu	Zabıt-nâme Târîhi		Meclis-i müzâkerâtına zabıt-nâme	Vükelâ mahsûs	Harbiye Hârici-ye Mâliye Bah-riye	Tebliğ olunduğu devâir	Tebliğ Târîhi
335	12 Zilka'de 1338 29 Tem-muz sene 1336						29 Temmuz sene 336

Hülâsa-i me'âli

Harbiye Nezâreti vekâletinin 18 Temmuz sene 336 târîhli ve 394 numarolu tezkiresi okundu.

Karârı

Avusturya ve Almanya'ya vaktiyle sipâriş edilmiş olan levâzım ve eşyâ-i muhtelifenin mahallerinde tedkikatını icrâ ve bu bâbda ittihazı lâzım gelen tedâbir ve mu'amelâtı hükûmete arz ve inbâ etmek ve usûl ve emsâline tevfiikan i'tâsı icâb eden yev-miye ve harc-ı râhları Hazîne-i Celilece mesârif-i gayr-i melhûze tertîbinden tesviye olun-mak üzere Peşte Şehbenderi Hikmet ve Mâliye müfettişlerinin Ziyâ Âkif Beylerin ta'yîn ve i'zâmları ve vapurlar işi için cihet-i bahriyeden Danzig'e gönderilecek olan bahriye zâbiti-nin de mûmâileyhümâ ile teşrik-i mesâif eylemesi tensib olunduğunun vekâlet-i müşârûniylehâ ile devâir-i müte'allikaya tebliği tezekkür kılındı.

(İmzâlar)

2073

Sıra Numerosu	Zabıt-nâme Târîhi		Meclis-i müzâkerâtına zabıt-nâme	Vükelâ mahsûs	Mâliye Harbiye Hâriciye	Tebliğ olunduğu devâir	Tebliğ Târîhi
122	17 Şa'bân sene 1339 26 Nisan sene 1337						27 Nisan sene 337

Hülâsa-i me'âli

Kable'l-mütâreke Almanya ve Avusturya ve Macaristan memâlikinde sipâriş olunup tesellüm ve nakl edilemeyen eşyâ ile bankalarda vücûdu rivâyet edilen nukûdun tebşiyeti vesâire için geçen sene i'zâm kılınmış olan Peşte Başşehbenderi Hikmet ve Erkân-ı Harbiye miralaylarından Ziyâ Beyler tarafından Almanya'dan gönderilen tahrîrât mütâla'a olundu.

Karârı

Mûmâileyhümânın me'mûriyetleri hayli zamândanberi devâm etmekte olduğu hâlde eşyâ ve nukûd-ı mezkûrenin hey'et-i mecmû'ası hakkında kat'î ve sarîh ma'lûmât istihsâl olunamadığı gibi ba'de-zîn dahi matlûb olan netîcenin elde edilmesi meşkûk görüldüğün-den mûmâileyhümâ Hikmet ve Ziyâ Beylerin me'mûriyetlerine hitâm verilerek vazifelerinin bu husûsda daha ziyâde vukûf ve ma'lûmât ashâbından ve ikisi Harbiye ve biri Mâliye Nezâretlerinden intihâb ve i'zâm edilecek üç zât ile Berlin'de komisyon başkitâbetinde bulunmuş olan Hüsnü Bey'enden mürekkeben yeniden teşkil olunacak komisyona tevdi'i ve miralay Ziyâ Bey'in hemen avdeti ile Hikmet Bey'in bir müddet daha orada bulunarak gidecek hey'ete evrâk ve vesâikin ve ma'lûmât-ı müstahselelerinin devr ü beyânı husûsları-

72 BOA, a. y., D. Nr: 219, V. Nr: 171.

73 BOA, a. y., D. Nr: 221, V. Nr: 122.

nın (ve yeni komisyon hey'etine emsâline kıyâsen yevmiye ve harc-ı râh i'tâsı)⁷⁴ husûslarının devâir-i müte'allikaya iş'ârî tezekkür kılındı.

21⁷⁵

Peşte Başşehbenderliği

Aded

9188

Hâriciye Nezâret-i Sâmiyesine

4

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Cevdet ve Sâlih Beylerin sipâriş ettikleri otomobilin bedeli hakkında şeref-vârid olan 7 Kânûn-ı sâni sene 914 târîhli ve 40917/28 numarolu emirnâme-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri cevâbıdır. Peşte'de "Podvineç Vehayzler" fabrikasına ısmarlayıp harb münâsebetiyle tesellümüne imkân kalmayan otomobil pey akçesinden bir kısmının istirdâdı hakkında bundan altı ay evvel mîr-i mûmâileyhümâ tarafından Peşte'ye "A. B. Berkoviç" isminde İstanbullu bir zât gönderilmiş ve o zaman işbu fabrika direktörüyle görüşülerek ya merkum Mösyö Berkoviç nâmına veyâhûd Yaş Şehbenderhâne avukatı Doktor Simoni ismine veyâ Başşehbenderliğe hitâben me'zûniyet-i kâmileyi hâvî bir vekâlet-nâme gönderildiği hâlde işbu pey akçesinden bin kuronunu i'âdeye fabrika direktörü Mösyö "Podvineç" iknâ edilmişti. O vakitten beri ise Cevdet ve Sâlih Beylerden matlûb vekâlet-nâme gelmediğinden iş alâ hâle kalmıştır.

Bu def'a fabrika nezdinde tekrâr vâki' olan mürâca'at üzerine de her ne kadar fabrikanın "firma"sı olan "Podvineç Vehayzler" şirketi tefessüh olarak yerine Magyar Altalános Gépgyár yani Macar Umûmî Makine Fabrikası ünvânı kaim olmuş ise de direktör yine pey hakkında bundan akdemki va'adinde sâbit-kadem olub ancak beyn-i hümâda mün'akib mukavelenâme zîri bu mikdârın i'âdesi mukabilinde fabrikadan ba'demâ hiçbir metâlibeleri bulunmadığı hakkında mukavelât muharrirliği ile Nezâret-i Celîleden musaddak bir hâşiye ile müveşşih olarak Cevdet ve Sâlih Beyler tarafından gönderildiği hâlde işbu meblâğı te'diyeye emâde olduğunu beyân eylemiştir. Keyfiyetin alâkadarlara tebliğ buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i veliyü'l-emrindir.

fi 20 Kânûn-ı sâni sene 914

Peşte Başşehbenderi

Ahmed Hikmet

22⁷⁶

Peşte Başşehbenderliği

Aded

9413

Hâriciye Nezâret-i Sâmfisine

58

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Peşte'de tevkîf olunan Ahmed Efendi hakkında istîzâhı hâvî eyâdi-i zîb-i tekrîm olan 1 Haziran sene 914 târîhli ve 47877/141 numarolu emirnâme-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri

⁷⁴ Bu kısmın üzeri çizilmiştir.

⁷⁵ BOA, HR. H., D. Nr: 240, V. Nr: 10.

⁷⁶ BOA, a. y., D. Nr:240, V. Nr: 13.

cevâbıdır. Merkur Ahmed nâm diğer Ahmed İhsân hakkında Başşehbenderhâne'de büyük bir dosya mevcûddur. Eslâf-ı âciziden Muhtâr ve Fahreddîn Beyefendiler dahi ahlâkın pek dîn bir derekesine düşmüş olan bu genç ile uğraşmağa mecbûr olmuşlardır.

1912 senesinde Başşehbenderhâne'nin tavsiyesi üzerine dâhil olduğu Macaristan dâhilinde "Selmeczbánya" kasabasındaki Orman ve Ma'âdin mektebinde iken borçlarını vermiyerek karâr eylediği Avusturya'da kâin Pettau kasabasında dahi bir zâbiti dolandırdığından yakalanarak tevkîf ve habs olunmuşdur; Dersaadet'te dahi Kroker Oteli sâhibiyle kereste tüccârından Ferîd Bey'i dolandırdığına dâir 3 Eylûl sene 912 târîhli emir-nâme-i nezâret-penâhî üzerine hükûmet-i mahalliye nezdinde teşebbüs olanarak merkur hudûd hâricine çıkarılmıştır. Fakat bir müddet sonra tekrâr, fakat bu def'a tayyâre zâbiti sıfatıyla Avusturya Macaristan'a gelerek ve Viyana'da dahi birçok zevâtı iğfâl ederek defe'ât ile taht-ı tevkîfe alındığı Viyana sefâret-i seniyyesinden Nezâret-i sâmiyelerine takdîm ve bir sûreti dahi Başşehbenderhâne'ye irsâl olunan 22 Nisan sene 914 târîhli tahrîrâtan anlaşılmıştır. Sefâret-i müşârûnileyhâdan gönderilen ve Ahmed Efendi'nin İstanbul'daki dolandırıcılığına dâir olan bir celb müzekkiresi merkuma birkaç gün evvel polis ma'rifetiyle mahbesde tebliğ edilmiştir. Gâh Hocazâde ve gâh Abdullah Paşazâde üvânını alarak her yerde isâ'et-i ahvâlini teşhîr eden bu zavallı hakkında Başşehbenderhâne kuyûdâtından çıkarılan ma'lûmâtın hülâsası ber-vech-i bâlâ arz olunmuştur. Ma'a-mâfih merkurumun esbâb-ı tevkîfinin iş'ârı ve esbâb-ı muhaffefe mevcûd olduğu takdîrde hakkında müsâmahakârâne davranılması Macaristan Adliye Nezâreti'ne yazılmış henüz cevâb alınmamıştır. Cevâb vürûdunda bir sûretinin takdîm kılınacağı derkârdır. Ol bâbda emr ü fer-mân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

fi 17 Haziran sene 914

Peşte Başşehbenderi

Ahmed Hikmet

23⁷⁷

Traduction

Ministère Royal Hongrois de la Justice.

No=35, 975.

Au

Consulat Général de Turquie à Budapest.

En réponse à Votre lettre du 5 juin 1914. No=9395, j'ai l'honneur de Vous informer que, d'après le rapport du tribunal royal hongrois daté du 18 de ce mois No=37, 116, AHMED IHSAN, fils d'Aghiah Bey, est interné, à cause de délit de vols, dans la prison d'enquête et selon le paragraphe 48, l'enquête a été ordonnée contre lui à titre d'inculpation de double-vols.

L'inculpé est venu à Budapest le 22 février 1914 avec un certain Eumer se disant député, et a pris, avec ce dernier, un logement à l'hôtel "Erzherzog Joseph".

Le 24 février 1914, Ahmed Ihsan est allé chez le joaillier Leopold I. Nesser, Haris bazar No=4, et, sous prétexte d'acheter plusieurs bijoux, il l'a invité à les lui montrer; Monsieur Leopold I. Nesser lui en a mis plusieurs à sa disposition pour les voir et en faire le choix. Entre temps, l'inculpé a volé deux bagues en brillants d'une valeur de 350 couronnes.

Immédiatement après, Ahmed Ihsan s'est rendu au magasin d'un autre joaillier, "Zirner", Váci-utca No=14, où il a également volé une bague en brillant représentant une valeur de 2000 couronnes. Le propriétaire du magasin, "Zirner", remarquant, cependant, le manque de ladite banque et lui ayant exprimé ses soupçons de vol. L'inculpé l'a laissé tomber sur le parquet pour lui faire croire qu'elle s'était glissée et tombée d'elle-même.

Dans l'interrogatoire qui contenue, l'inculpé nie tout.

D'après le rapport du tribunal de la ville de Vienne, Ahmed Ihsan, s'est livré également à de pareils actes coupables. Il sera donc remis à la Police de Vienne après avoir subi sa peine d'emprisonnement à Budapest.

Il est aussi, constaté que l'inculpé avait été condamné à deux mois de prison à Selmezbánya (Hongrie) pour des motifs d'escroqueries et à vingt couronnes de peine pécuniaire, lorsqu'en 1912, il y était comme étudiant de l'école supérieure de mines et forêts.

Budapest, le 21 juin 1914.

Pour le Ministre,

Le Conseiller ministeriel

(Signé) Dr. Reiner.

24⁷⁸

Peşte Başşehbenderliği

Aded Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

66 11052

Devletlü efendim hazretleri

29 Şubat 916 târifli ve 78860/26 numarolu tahrîrât-ı aliyye-i nezâret-penâhîleri cevâbıdır. Kuvaye'de bulunan âilesini himâye etmek üzere müteka'idîn-i askeriyeden kaim-i makam Mahmûd Hamdi Bey'in memleketine azîmetine müsâ'ade edilip edilmeyeceği Macaristan Askerî Nezâreti'nden lede'l-istifsâr Nezâret-i müşârûnileyhâdan mevrûd 28 Mart sene 916 târifli ve 5391 numarolu cevâbnâmede kaim-i makam Mahmûd Hamdi Bey'in Kuvaya'ya azîmetine hâl-i hâzırda müsâ'ade imkânı bulunmadığı, ancak Mahmûd Hamdi Bey'in âilesi mûmâileyhe iltihâk etmek arzûsuyla Kuvaye'den başka bir mahalle azîmet zımında mezkûr başkumandanlığa mûmâileyh Mahmûd Bey veyâhûd âilesi tarafından mürâca'at edildiği takdîrde âilesinin Kuvaye'den infikâkine me'zûniyet verileceği ve me'mûrîn-i askeriyeye haklarında teshîlât-ı mümkinenin ibrâz olunacağı Avusturya ve Macaristan ordusu başkumandanlığının iş'ârına atfen bildirilmiştir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehû'l-emrindir.

fi 31 Mart sene 916

Peşte Başşehbenderi

Ahmed Hikmet

25⁷⁹

Peşte Başşehbenderliği

Numero Viyana Sefâret-i Seniyyesi Cânib-i Sâmîsine

27 //12183 Mahrem

⁷⁸ BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr:17.

⁷⁹ BOA, DH. KMS., D. Nr: 44-1, V. Nr: 50.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Petersburg'daki amele ve asker cem'iyetinin hükûmet işlerinde gittikçe tezâyüd eden müdâhalesi pek bâriz olup bu ehemmiyetin uzun müddet bu sûrette devâmı meşkûk olmağa er ve geç zuhûr edecek ikinci bir ihtilâlden sonra hükûmetin hod-be-hod zamân-ı idâre ve mes'ûliyeti der'uhde edeceği emr-i âşikârdır. Bu iğtişâştan bi'l-istifâde Rusya'da bulunnan 30 milyon ehl-i islâmın da bu evânda mümkün mertebe âsâr-ı hayâtiyye göstermeleri ve sulhu teshîl edecek ve dolayısıyla makam-ı hilâfeti âtîde menfa'at-dâr eylিয়েcek sûrette amele ve asker cem'iyeti nezdinde ve vesâit-i sâire ile teşebbüsâtta kıyâm etmeleri nazar-ı mülâhazadan dûr tutulmayacak bir keyfiyettir. Bu maksada hâdim olmak üzere Avusturya Macaristan'da Almanya'da bulunan Rusyalı müslüman esir zâbitândan bi'n-nisbe gayret-i islâmiyye ve milliyelerini zâyî' etmiş olan Asetin, Abhaza ve Polonya'daki islâmlar müs-tesnâ olarak, Kırım, Kazanlı, Bakü ve Genceli islâm zâbitlerin salâbet-i ahlâk sâhibi, metîni'l-akîde ve ciddî ve dem-i esârette mücerrebül'âhvâl olanlarından birkaçına telkînât-ı müdebbire icrâsıyla iki hükûmet-i müttefikanın re'y ü rızâsıyla, münâsib harc-ı râhları verilerek firâri tarzında bunların Rusya'ya i'âdeleri münâsib olacağı mütâlâ'a-i kasırânesinde bulunulmaktadır. Esâsen Rusyalı olup hizmet-ı bergüzideleriyle hükûmetimizin i'timâdını celb etmiş olan Ağaoğlu Ahmed, Yûsuf Akçura, Hüseyn-zâde Ali Beylerden veyâ bunlara mümâsil Rusya ahvâline vâkıf ve Rusya islâmları arasında âşinâları olanlardan bir iki zât ile ötedenberi meslek-i kemterânem hasebiyle Tûrânî anâsır miyânında, min gayri haddin, bir mikdâr tanılmış olmak i'tibâriyle çâkerlerinin dahi her iki hükûmetin müslüman üserâ zâbitân karargâhlarına bilâ-ifâte-i zamân gönderilmesi mücib-i fevâid-i uzmâ olacağına arzına mücâseret kılındı. Bu bâbda hükûmet-i seniyyemizce lâzım gelen etraflı ta'limât lutfen i'tâ buyurulduğu takdîrde son derece de kayık-ı bünyân bir i'tinâ ve tedbîr ile sûret-i husûsiyede teşebbüsât ve telkînât icrâsı mümkün ve üserâdan özü özüne doğru velev üç beş kişinin, Rusların şüphe ve adem-i emniyetlerini celb etmiyecek tarzda vatanlarına i'zâmlarından fevâ'id-i matlûbe hâsıl olacağı kaviyyen me'mûl-i düstûr-ı a'zamîleri bulunmuş olmağa ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyül-emrindir.

ff 20 Mayıs sene 1917

Peşte Başşehbenderi

Ahmed Hikmet

26⁸⁰

Peşte Başşehbenderliği

Aded

12432 Hâriciye Nâzırı Devletlû Ahmed Nesîmî Beyefendi Hazretlerine

179

Devletlû efendim hazretleri

Muhâsebe Şu'besi'nden muharrer 1 Ağustos sene 333 târihli ve 99808/100 numarolu tahrîrât-ı aliyye-i hazret-i nezâret-penâhîlerine cevâbdır:

İpek askerî kumandanlığından evvelce "Dersâadet'te Dervîş Sâlih Dede" adresine ir-sâl edilmek üzere beş yüz kuron gönderilmiş ise de Avusturya-Macaristan'dan hârice para irsâli müsâ'ade-i mahsûsa istihsâline mütevakıf ve hîn-i ziyâ'da mes'ûliyet-i maddiyyeyi müstelzim olan böyle efrâda âid irsâlât-ı nakdiyenin Başşehbenderlikçe der'uhde edilmesi pek müşkil olduğundan ve bu gibi husûsî para veyâ mektûb irsâlâtı Başşehbenderliğe âid bir keyfiyet olmayıp mu'âmelât-ı şahsiye zümresine dâhil bulunduğundan işbu meblâğ o

80 BOA, a. y., D. Nr. 240, V. Nr. 25.

vakit 11 Mayıs sene 1917 târihli ve 12146 numarolu tahrîrât ile İpek Askerî Kumandanlığı'na i'âde olunarak mezkûr Dervîş Sâlih'in sarîh adresiyle birâderi tarafından mu'âmele-i lâzimesi bi'l-icrâ doğrudan doğruya posta ile gönderilmesi lâzım geldiği iş'âr kılınmış idi. Binâen'aleyh Başşehbenderhânece bu sûretle Dersa'âdet'e irsâl edilmek üzere hiç bir meblâğ kabûl ve tesellüm edilmemiş olduğunun müsted'îye tefhîmi bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 27 Şevvâl sene 335 fî 16 Ağustos sene 1917

Peşte Başşehbenderi

Ahmed Hikmet

2781

Peşte Başşehbenderliği

Aded

12433 Hâriciye Nâzırı Devletlû Ahmed Nesîmî Beyefendi Hazretlerine

180

Devletlû efendim hazretleri

Berlîn'den Dersaâdet'e avdet etmekte iken Balkan treninde vefât edip 2 Ağustos sene 1917 târihinde "Uyvidek" kasabasına çıkarılarak Başşehbenderhânedен i'zâm kılınan bir zâbit ve iki imâm tarafından merâsim-i techiziyesi bi'l-istikmâl oraya defn olunan topçu ihtiyât zâbit namzedi Göztepe'de serasker-i esbak merhûm Redif Paşa hafidi Kenan Bey'in üzerinde bulunarak Peşte'deki askerî nekahet-hânelerine me'mûr mülâzım-ı evvel Âsım Efendi tarafından Başşehbenderliğe teslim edilen müfredâtı melfûf cedvelde muharrer eşyâsı ve cüzdânında mevcûd nukûdu bu def'a kurye zâbiti mülâzım Ârif Efendi'ye tevdi'an bu bâbdaki vefât-nâme ile berâber Nezâret-i celîlelerine tesyâr kılınmıştır. İşbu eşyâ ekseriyetle askerliğe âid elbise vesâire olmakla burada satılmamış olduğundan bunların bi'l-âhare şuhûr-ı selâse hesabâtı miyânına idhâl olunacak mesârif-i nakliyesinin müreffeh olan âilesinden istirdâdı menû-ı re'y-i âlî-i cenâb-ı nezâret-penâhileridir. Mürselât-ı mezkûrenin merhûmun âilesine teslimi husûsunun lâzım gelenlere emr ü havâle buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 27 Şevvâl sene 335 fî 16 Ağustos sene 1917

Peşte Başşehbenderi

Ahmed Hikmet

2882

Hochlöbliches Kaiserlich türkisches

General konsulat

Bestätige hiermit, dass ich in der Angelegenheit Cherif Adnan Pacha von Seinen Excellenz Ahmed Hikmet Bey 272 Kronen das heisst zweihundert-zweiundsiebzig Kronen erhalten habe als Geschenk.

81 BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 26.

82 BOA, a. y., D. Nr: 240, V. Nr: 29. Belgenin çevirisini Doç. Dr. Cemal YILDIZ yapmıştır. Kendisine teşekkür ederim:

[=Yüce devlet Osmanlı İmparatorluğu Konsolosluğu

Bu belge ile Şerif Adnan Paşa konusunda ekselansları Ahmed Hikmet Bey'den 272 krunu hediye olarak tslim aldığımı onaylarım.

Saygılarımla.

Budapeşte 15 Ocak 1918

Brenner David]

Achtungsvoll
Biechperl den 15 Januar Brenner David
1918

2983

Peşte Başşehbenderliği
Aded Hâriciye Nezâreti Vekâlet-i Celîlesine
11 -12877

Umûr-ı İdâriyye Müdriyyet-i Umûmiyesi Hülâsa: Şerif Şeref Adnan Paşa'nın kalayları
Umûr-ı Ticâriyye Şu'besinden

Devletlû efendim hazretleri

Şürefâdan Mehmed Şeref Adnan Paşa'ya değerinden fazla fiyatla fûrûht olunan kalay için müşârûnileyh tarafından te'diye kılınan 672 kuronun istirdâdını hâvî müşârûnileyh tarafından takdîm olunan istid'ânın leffiyile şeref-vârid olan 29 Teşrin-i sâni sene 917 târifli ve 104932/156 numarolu emir-nâme-i cenâb-ı nezâret-penâhileri cevâbıdır:

Bi'l-cümle hükûmetlerce ittihâz olunan karâr mücebince bu sırada kalay, pirinç gibi mühimmât-ı harbiyeye yarayacak ma'âdinin bilâ-me'zûniyet ihrâcı ve alınıp satılması Macaristan'da dahi külliyyen memnû' olduğundan Paşa-yı müşârûnileyh tarafından işbu memnû'iyet hilâfına kaçak olarak ihrâc olunan on altı kilo kalay için polise ve cihet-i adliyye mürâca'at edilmesi kabil olamamıştır.

Ancak bu işe delâlet eden (David Brenner) buldurlarak elfâz-ı müessire ile ihâfe edilmesi üzerine kendisi de bir hamal olup kalaydan anlamadığını ve esâsen müşârûnileyh hazretleri bizzât kalayı kırıp mu'âyene ettikten sonra matlûbuna muvâfık görerek taleb olunan meblâğı verdiğini ve satan adam el-yevm Peşte'de bulunmadığından kendisinden bu fazla bedelin istirdâdı mümkün olmadığını beyân eylemiştir.

Mes'eleyi hüsn-i sûretle halleder ise akçenin bir kısmının kendisine bahşiş olarak terk edileceği cevâben bildirilmiş ve nihâyet bir hafta sonra dört yüz kuron getirmiştir. Mütebâkî (272) kuronun dahi kendisine hediye edildiğini hâvî melfûf sened alınmıştır. Merhum bi-hakkın adem-i mes'ûliyyetinde isrâr eylediği takdîrde Başşehbenderhânece hakkında bu bâbda resmen bir şey yapılamayacağı tabî'i olduğundan bu dört yüz kuron ma'a'l-memnûniye kabûl edilmiştir.

Geçende İsviçre'den avdet eden Paşa-yı müşârûnileyhin mahdûmları Mehmed Ferîd ve Ahmed Reşâd Beylere paralarını zâyî' ettiklerinden dolayı üç def'ada leffen i'âde edilen üç sened mücebince Başşehbenderhânece i'âneten te'diye edilen (380) kuronun mahsûbu bu dört yüz kurondan icrâ kılınarak mütebâkî kalan (20) kuron, müşârûnileyh hazretlerine teslim kılınmak üzere leffen takdîm edilmiştir. İstid'âda mevzû'-ı bahis fotoğraflar dahi mahdûmları Mehmed Ferîd Bey'e tevdi' edilmiş idi. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fi 3 Rebü'l-âhir sene 1336 17 Kânûn-ı sâni sene 918
Peşte Başşehbenderi
Ahmed Hikmet

30⁸⁴

Peşte Başşehbenderliği

Aded

12930 Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

27

Devletlû efendim hazretleri

Mehmed Ali Aynî Bey'in istid'âsı sûretinin leffiiyle vârid olan 14 Kânûn-ı sâni sene 918 târihli ve 482/12 numarolu emir-nâme-i devletleri cevâbıdır:

Mîr-i müşârûnileyhin altın ihrâcî mes'elesinden dolayı Macar hükûmetince iki cihet-çe ithâm edilmekte bulunmuştur. Evvelâ; bir madde-i mütevvî'âyı ihrâc etmek. Sâniyen; altının tezyîd-i fiy'âtına sebep olmak.

İlk madde-i ithâmiyenin halli Mâliye Nezâreti'nin bir şu'besi olan Gümrük İdâresi'ne âid olduğundan Aynî Bey, ihrâcına teşebbüs ettiği altının müsâderesiyle berâber bu eşyâ bedelinin yüzde onu mikdârında bir cezâ-yı nakdî i'tâsına mahkûm edilmiştir. Bu cezâyı mîr-i müşârûnileyh te'diye eylediğinden bi'n-netice Dersâadet'e avdete müsâ'ade kılınmıştır.

İkinci madde-i ithâmiyenin halli Adliye Nezâreti'nin dâire-i salâhiyetinde olmağla bu mes'ele bidâyeten rü'yet olunarak müşârûnileyhin berâetine hükm edilmiştir. Mes'ele el-veyvî İstînâf Mahkemesi'nde derdest-i rü'yettir.

Esâsen kendisi mes'elesinin tesviyesini Mösyö "Gál" isminde bir avukata tevdî' eylemiş olmağla lede'l-istîzâh Aynî Beyefendi istînâfen dahi kazandıktan sonra müsâdere olunan (1195) liranın râyic-i resmî üzerine i'âdesi zımnında Macar hükûmeti aleyhine ikame-i da'vâ edilmesi mîr-i müşârûnileyh ile da'vâ vekîli arasında karargîr olduğu anlaşılır.

Mehmed Ali Aynî Bey mes'elesinin müstenid-i ileyhi 21 Mart sene 916 târihli ve 928 numarolu Macaristan meclis-i vükelâsı karârıdır. Bu karârnamenin birinci maddesinin 90 ıncı fıkrası mücebince Macaristan'dan gerek külçe hâlinde ve gerek sikke şeklinde altın ve gümüşün ihrâcî ve transitî men edilmiştir. Bundan yalnız ihtîşâma âid mücevherât istisnâ kılınmıştır. Mezkûr karârnamenin yedinci maddesinde bu sûretle altın ve gümüş ihrâc edenlerin mer'î olan kanunun mevâdd-ı mahsûsası mücebince cezâ görecekleri musarrahtır. Bu karârnamenin fıkra-i müstahrecesinin tercümesi leffen takdîm kılınmıştır.

Bu bâbda mer'î olan 1830'da neşr olunan Harmincad utasitâs kanununun (528) inci maddesinin (b) fıkrasıdır: Bu maddeye göre ihrâc ve transitî muhtevî olan eşyâyı ihrâc ve transit edenin bu eşyâsı müsâdere olunacağı gibi böyle bir kaçakçılığa cür'et edenin bu eşyâsı müsâdere olunacağı gibi böyle bir kaçakçılığa cür'et eden şahıs bu eşyanın iki veyâ üç kat bedelini cezâen Macar Hazinesi'nden te'diyyeye mecbûrdur. Mâliye Nezâreti bu cezâyı bedel-i eşyanın yüzde on derecesine değîn tenzîle me'zûndur. Bu hadd-i asfer-i ten-zîlden Aynî Bey dahi ber-vech-i arz-ı istifâde etmiştir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 19 Rebîl'î-âhir sene 336 ve 2 Şubat sene 918

Peşte Başşehbenderi

Ahmed Hikmet

3185

TELEGRAMME le 7 Août 1918

De. Budapest

No. 2012 Date. 6 H.6

Haridjié Consple No. 165

J'ai regret informer que étudiant Mazhar fils de Djèlal Unsi Bey est mort hièr phthisié Hôpital Budapest.

Hikmet

DÜZELTME

Adnan Akgün'ün 4. sayımızda yayımlanan “Cenab Şehâbeddin'in Biyografisine Dair Yeni Bilgiler” başlıklı makalesinin 208. sayfasında yer alan tablonun sütun başlıkları yazılmamıştır. Tablonun içerdiği bilgilerin niteliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için söz konusu sütun başlıklarını aşağıda veriyoruz :

Sene	Ay	Gün	Maaş - Kuruş
------	----	-----	--------------